

o okoljski problematiki. Opredeliti so se morali tudi do pripravljenosti plačevanja dosti višje cene raznih artiklov oziroma do morebitnega skromnejšega življenjskega standarda zaradi potreb po varovanju okolja in še posebej podtalnice kot vira pitne vode.

Anketiranci so imeli možnost, da na priloženi topografski karti širšega ljubljanskega območja zarišejo meje varstvenih pasov virov pitne vode nad podtalnico, namenjeno oskrbi prebivalstva Ljubljane in okolice. S tovrstno metodo risanja spoznavnega zemljevida je avtor skušal razkriti, kako si ljudje predstavljajo prostorske odnose in značilnosti okolja, ki temeljijo tako na neposrednih zaznavnih izkušnjah kot na spoznavno predelanih izkušnjah. Odziv je bil zadovoljiv; svoje predstave o mejah varstvenih pasov je ponazorilo 163 oseb na Ljubljanskem polju in 117 na Iškem vršaju. Tako kot pri anketnih odgovorih so rezultati strukturirani glede na bivališča lastnikov v odnosu do vodovarstvenih območij, starostno in izobrazbeno sestavo anketiranih ter njihovo morebitno kmetijsko oziroma vrtičkarsko dejavnost.

Temeljno spoznanje je, da so anketiranci na Ljubljanskem polju bolj okoljsko ozaveščeni, kar pa je očitno zlasti posledica nižje izobrazbene ravni prebivalstva na Iškem vršaju. Na Ljubljanskem polju so ljudje pripravljeni več postoriti za ohranjanje kakovostne pitne vode. Ta ostaja rdeča nit skozi celotno knjigo. Avtorjev odnos do vode je mogoče razbrati tudi skozi v uvodu predstavljene misli japonskega »raziskovalca« Masaruja Emota, od katerih se seveda ograjuje: »... Voda je sposobna shranjevati ne samo informacije, ampak tudi čustva in zavest. ... Izpostavljena je tudi pisanim in govornim besedam. Če jo razdelimo v dve epruveti, na eno napišemo 'hvala', na drugo pa 'ti, norec', ju pustimo stati prek noči in nato vodo zamrzne-mo, dobimo povsem različno oblikovane kristale. Prva izoblikuje zelo lepe kristale, druga pa je skoraj črna ...«.

Drago Kladnik

Drago Perko, Janez Nared, Marjan Čeh, David Hladnik, Marko Krevs, Tomaž Podobnikar, Radoš Šumrada (uredniki):

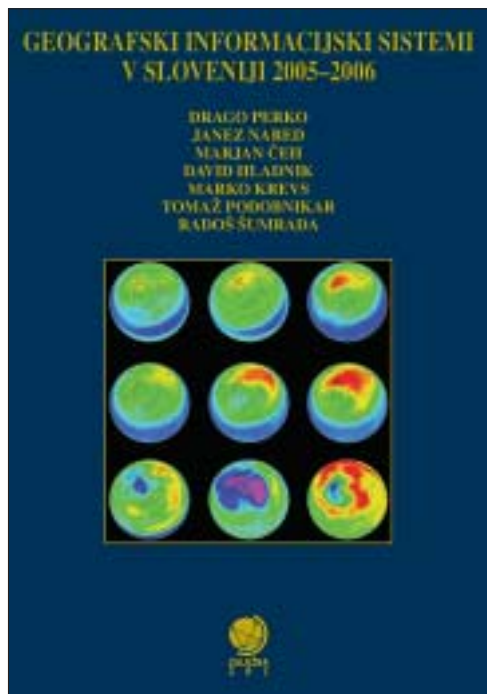
Geografski informacijski sistemi v Sloveniji 2005–2006

Ljubljana 2006: Založba ZRC, 325 strani, ISBN 961-6568-55-8

Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti je v sodelovanju z Zvezo geografskih društev Slovenije in Zvezo geodetov Slovenije 26. septembra 2006 organiziral osmi bialni simpozij GIS v Sloveniji. Ob tej priložnosti je v soizdajateljstvu Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU in Inštituta za antropološke in prostorske študije ZRC SAZU izšla knjiga z naslovom Geografski informacijski sistemi v Sloveniji 2005–2006.

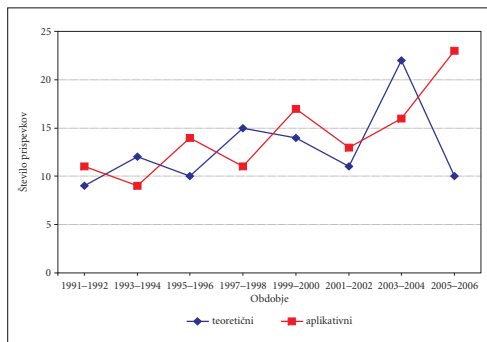
»... Leta 1991 smo si zastavili nalogo, da bomo bialno predstavljali znanstvene, strokovne in pedagoške dosežke in usmeritve na področju razvoja in uporabe geografskih informacijskih sistemov v Sloveniji. Pred vami je osma knjiga, s katero želimo izpolniti zastavljeno nalogo, tokrat za dveletno obdobje 2005–2006 ...«, so zapisali uredniki v uvodniku knjige.

Knjiga vsebuje 33 recenziranih člankov, v katerih so predstavljeni znanstveni, strokovni in tehnični dosežki s področja geografskih informacijskih sistemov. Izmed njih je bilo 8 posebej zanimivih predstavljeno na simpoziju Število avtorjev (68) in njihova poklicna raznolikost dajeta vpogled v razmah tovrstnih raziskav in razširjenost, lahko bi rekli celo nepogrešljivost njihove uporabe. V vseh osmih knjigah je bilo skupaj objavljenih že kar 219 prispevkov. V uvodniku knjige (strani 9–11) je kratka analiza spreminjanja strukture prispevkov s treh vidikov: razmerja med »teoretičnimi« in »aplikativnimi« prispevki, razmerja med »znanstvenimi« in »preglednimi« prispevki ter razmerji med prispevki z različnih geoinformacijskih področij: »... Razmerje med 'teoretičnimi' in 'aplikativnimi' prispevki (slika 1) je bilo večinoma uravnoteženo, razen v zadnji knjigi, v kateri beležimo izrazitejšo prevlado 'aplikativnih' prispevkov. V obravnavanem obdobju se je na splošno povečevala prevlada 'znanstvenih' prispevkov v primerjavi s 'preglednimi' prispevki (slika 2). Po posameznih geoinformacijskih področjih beležimo izrazita nihanja števila prispevkov (slika 3). V vseh knjigah so prevladovali članki, ki so obravnavali prostorske podatke v najširšem smislu ali geoinformacijske (prostorske, prostorsko-časovne) analize oziroma modeliranje. Izra-

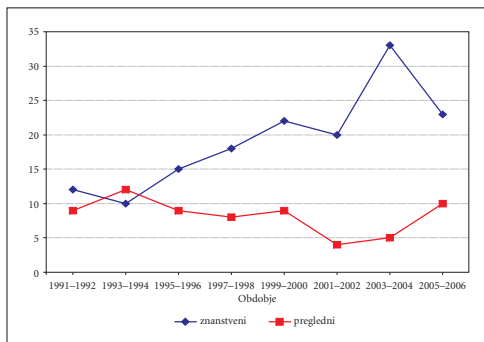

zitejše zanimanje za aplikacije geografskih informacijskih sistemov, navigacijske sisteme in lokacijske storitve beležimo zlasti v obdobjih 1991–1992 ter 1999–2000, za prostorsko vizualizacijo v obdobju 1997–1998 in 2003–2004, za daljinsko zaznavanje, upravljanje z naravnimi viri, analize vplivov na okolje na primer v obdobju 2003–2004 ...».

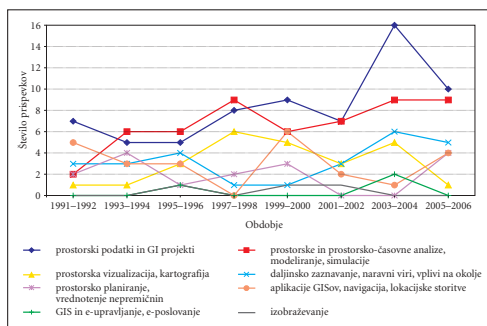
Pri predstavitvi knjige izpostavljamo le nekatere geografske in za geografe bolj zanimive prispevke. Tako velja izpostaviti članek Tomaža Podobnikarja (Inštitut za antropološke in prostorske študije ZRC SAZU) in Jurija Mlinarja (Geodetska uprava Republike Slovenije), ki predstavljata nov digitalni model reliefa z ločljivostjo 12,5 m, navajata pa tudi, da bo že v letu 2007 izdelan digitalni model višin z ločljivostjo 5 m (stran 40). Mauro Hrvat in Drago Perko (oba Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU) predstavljata možnosti, ki jih nudijo geografski informacijski sistemi za nekdanje zamudne hipsografske analize in njihov pomen v sodobni geomorfologiji. Uporabnost GIS-ov v geomorfologiji prinašata tudi deli Marka Komaca (Geološki zavod Slovenije) o preučevanju plazovitih območij ter Damjana Beca (GISDATA) in Tomaža Podobnikarja (Inštitut za antropološke in prostorske študije ZRC SAZU) o spreminjanju struge Save. Uporabnost GIS-ov v fizični geografiji prinašajo še dela Mojce Dolinar (Agencija Republike Slovenije za okolje) o sončnem obsevanju, Petra Frantarja in Mojce Dolinar (oba Agencija Republike Slovenije za okolje) o vodni bilanci porečja Savinje, Mitje Janža (Geološki zavod Slovenije) o indeksu baznega toka, Leona Gosarja, Gašperja Raka in Franceta Steinmana (vsi Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo) o hidravličnih lastnostih vodotokov, Petra Frantarja, Irene Rejec Brancelj in Jureta Jerovška (vsi Agencija Republike Slovenije za okolje) o analizi vodomernih postaj ter Blaža Barboriča in Daliborja Radovana (oba Geodetski inštitut Slovenije) o batimetričnem modelu slovenskega morja. Za uporabo GIS-ov na področju varstva okolja so zanimiva dela Natalije Špeh (ERICo) o bioindikatorskih metodah pri preučevanju onesaženosti zraka, Mateje Breg, Jerneje Fridl in Aleša Smrekarja (vsi Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU) za preučevanje neurejenih odlagališč odpadkov na vodovarstvenih območjih, Aleša Mlakarja (Ljubljanski urbanistični zavod) o analizi ranljivosti prostora

Slika 1: Spreminjanje razmerja med »teoretičnimi« in »aplikativnimi« prispevki.

Slika 2: Spreminjanje razmerja med »znanstvenimi« in »preglednimi« prispevki.

Slika 3: Spreminjanje razmerja med prispevki glede na obravnavano področje geoinformatike.

kot orodju za preventivno okoljevarstveno delovanje ter Meteja Petkovška, Mojce Tomažič in Damjana Vrčka (Zavod Republike Slovenije za varstvo narave) o coniranju območij Natura 2000. Za področji prostorskega planiranja in regionalnega razvoja so zanimiva dela Mojce Golobič (Urbanistični inštitut Republike Slovenije) o vključevanju neformalnega normativnega znanja v postopek prostorskega načrtovanja, Brede Mihelič in Igorja Bizjaka (Urbanistični inštitut Republike Slovenije) o določanju prioriteten območij prenove mest ter Janeza Nareda (Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU) o vrednotenju prostorskih učinkov nekaterih razvojnih projektov v Sloveniji. Uporabnost GIS-v za preučevanje prometa oziroma razvoja prometnic prikazujeta deli Saša Poglajena (Inštitut za dediščino Sredozemlja) o ugotavljanju rimske cestne mreže v Istri ter Dejana Paliska, Daše Fabjan (oba Fakulteta za pomorstvo in promet) in Sama Drobnetna (Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo) o avtobusnih postajališčih.

Končajmo s »pomanjkljivostmi«, ki jih vidijo uredniki knjige na področju geoinformatike v Sloveniji (stran 11): »... Raba GIS-ov v Sloveniji ostaja v veliki meri zaprta v okvire posameznih strok ali ustanov in je torej še malo izkoriščena možnost ugodnih učinkov medsebojnega sodelovanja med strokami in med ustanovami...«. Ostaja tudi pomanjkljivost, ki so je zapisali že uredniki sedme knjige, da je »... razvoj izvirnih metodologij GIS-ov pri nas, razen redkih izjem, še redek...«. V osmi knjigi zopet ugotavljajo, da prevladujejo predstavitve uporabe že obstoječih metod in tehnoloških rešitev na različnih strokovnih področjih, ter podajo smernice za naprej: »... Takšnih prispevkov si zaradi večdisciplinarnosti rabe geografskih informacijskih sistemov sicer še vedno želimo, a kot podlago za uspešnejše uveljavljanje slovenske geoinformatike v Sloveniji in na svetovnem prizorišču in tržišču si bo uredniški odbor v prihodnje prizadeval povečevati delež tudi v ožjem geoinformacijskem smislu inovativnih prispevkov...«.

Matija Zorn